

УДК 796.922.093

АНАЛІЗ ВИСТУПІВ ЗБІРНИХ УКРАЇНИ З ПЛЯЖНОГО ГАНДБОЛУ НА МІЖНАРОДНИХ ЗМАГАННЯХ

Ростислав Ланевич¹, Альберт Ланевич¹

¹Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, Україна; Lanevych.Rostyslav@vnu.edu.ua

<https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-04-66-70>

Анотація

Актуальність. У сучасних умовах в Україні та світі значної популярності набувають пляжні види спорту. Це підтверджується їх включенням у програми континентальних першостей, чемпіонатів світу, Всесвітніх й Олімпійських ігор. Одним із таких видів є пляжний гандбол. **Мета дослідження** – проаналізувати результати виступів молодіжних і національних збірних України з пляжного гандболу на чемпіонатах Європи, світу та Всесвітніх іграх у період 2000–2022 рр. **Матеріали та методи дослідження** – аналіз літературних джерел і протоколів змагань, аналіз та синтез, методи математичної статистики. **Результати дослідження.** Участь у першому чемпіонаті Європи з пляжного гандболу у 2000 р. стало поштовхом для початку розвитку цього виду спорту в Україні. Перший чемпіонат Європи проходив у Гаєті в Італії. Україна брала участь у всіх розіграшах чемпіонатів Європи. У Всесвітніх іграх українські збірні були учасниками трьох розіграшів: в одному – чоловіча, у двох – жіноча; у чемпіонатах світу – по три рази. Із 2008 р. проводяться чемпіонати Європи серед юніорських збірних, де українські команди юнаків брали участь у десяти розіграшах, а дівчат – у дев'яти. У 2017 р. Міжнародна федерація гандболу започаткувала чемпіонати світу серед молодіжних команд, Україна взяла участь у 2022 р. в аналогічних змаганнях у грецькому Геракліоні. **Висновки.** Результати дослідження свідчать, що українські спортсмени з пляжного гандболу беруть активну участь у європейських та світових змаганнях. Загалом національні команди показують досить якісну гру й посідають високі місця. Водночас результати змагань залежать і від інших чинників (фінансових можливостей, матеріально-технічної бази, можливості тренуватися протягом року), що потрібно враховувати в системі управління тренувальним процесом.

Ключові слова: пляжний гандбол, національні збірні, юніори, спорт, чемпіонат, результати змагань.

Rostyslav Lanevych, Albert Lanevych. Analysis of the Ukraine National Beach Handball Team Performances at International Sports Competitions. Topicality. In modern Ukraine and in the world, beach sports are gaining considerable popularity. This is confirmed by their inclusion for the Continental, World Championships and Olympic Games programs. One of these types is beach handball. **The Purpose of the Research** is to analyze the results of the Ukraine national and youth beach handball team performances at the European and World Championships as well as at the World Games in the period 2000–2022. **Research Stuff and Methods.** Analysis of literary sources and competition protocols, methods of analysis and synthesis, mathematical statistics have been used over the study. **The Research Results.** Participation in the first European beach handball championship in 2000 has impacted the development of this type of sport in Ukraine. The first European Championship was held in Gaeta, Italy. Ukraine has participated in all qualifying draws of the European Championships. At the World Games the Ukraine national teams participated in three qualifying draws: the male team in one draw, the female team in two; each team participated three times at the World Championships. Since 2008, the European Championships among junior national teams have been held, where Ukrainian boys' teams have participated in ten qualifying draws, as well as girls' teams – in nine. In 2017, the International Handball Federation launched the World Championships among youth teams. In 2022, Ukraine took part in similar competitions hosted by Heraklion, Greece. **Conclusions.** The results of the research evidenced the Ukrainian beach handball players take an active part in the European and World Championships. In general, the national teams demonstrate enough high-quality game and set high positions. At the same time, the results of the competitions depend upon other factors (financial capabilities, technical stuff and sports equipment, the opportunity to train throughout the year), which must be taken into account by the training process management.

Key words: beach handball, national teams, juniors, sport, Championship, competition results.

Вступ. Результати аналізу літературних джерел [2; 4; 5; 7] та спортивної практики засвідчують, що ефективність тренувального процесу залежить не лише від обсягу фізичних навантажень, а й від побудови занять, кадрового забезпечення, традицій регіону. У сучасних умовах в Україні та світі значної популярності набувають пляжні види спорту. Це підтверджується їх включенням у програми континентальних першостей, чемпіонатів світу, Всесвітніх та Олімпійських ігор. Одним із таких видів є пляжний гандбол. Щороку розширюється його географія, зростають майстерність спортсменів, кількість команд і шанувальників.

Високі результати українських команд на міжнародних аренах спонукали до більш детального дослідження закономірностей розвитку та становлення українського пляжного гандболу.

Мета дослідження – проаналізувати результати виступів молодіжних і національних збірних із пляжного гандболу на чемпіонатах Європи, світу та у Всесвітніх іграх у період 2000–2022 рр.

Матеріали та методи дослідження – аналіз літературних джерел і протоколів змагань, аналіз та синтез.

Результати дослідження та дискусія. Пляжний гандбол – молодий вид спорту, який бере свій початок з острова Понца на півдні Італії. Його засновниками стали Джані Бутарелі й Франко Шіано, які в червні 1992 р. запропонували створити новий варіант гандболу – на піску. Через місяць на пляжі Сан-Антоніо провели перший у світі турнір із пляжного гандболу. Офіційне визнання пляжного гандболу як окремого виду спорту та затвердження міжнародних правил цієї гри відбулось у 1994 р. [3].

Запрошення від Європейської федерації гандболу взяти участь у першому чемпіонаті Європи з пляжного гандболу у 2000 р. стало поштовхом для початку розвитку цього виду спорту в Україні. Підготовка чоловіків до чемпіонату відбувалася на піщаних пляжах міста Южне Одеської області на базі гандбольного клубу «Портовик». Їх започаткував тодішній тренер команди Косик Володимир Сергійович, який раніше працював на Кіпрі й був знайомий із цією грою. Водночас у Києві на березі Дніпра тренером місцевого клубу «Спартак» Портним Андрієм Анатолійовичем проводилися тренування жіночої команди [5].

Перший чемпіонат Європи, який проходив на пляжах Гаети в Італії, став удалим стартом для українського пляжного гандболу: жіноча збірна здобула золоті медалі, а чоловіча – бронзові. Ці змагання стали систематичними й дуже популярні серед країн континенту. Україна – одна з небагатьох країн, що брали участь у всіх розіграшах чемпіонатів Європи (табл. 1).

Таблиця 1

Результати виступів національних збірних на Чемпіонатах Європи

Рік проведення	Місце проведення (місто, країна)	Чоловіча збірна		Жіноча збірна	
		місце	кількість команд-учасниць	місце	кількість команд-учасниць
2000	Гаета, Італія	3	8	1	8
2002	Кадіс, Іспанія	4	16	5	16
2004	Аланія, Туреччина	5	15	10	14
2006	Куксгафен, Німеччина	8	16	9	14
2007	Мізано-Адріатіко, Італія	6	18	8	18
2009	Ларвік, Норвегія	9	12	4	11
2011	Умаг, Хорватія	4	15	9	14
2013	Раннерс, Данія	6	13	4	13
2015	Льорет-де-Мар, Іспанія	3	12	8	14
2017	Загреб, Хорватія	6	14	12	15
2019	Старе Яблонкі, Польща	12	20	8	20
2021	Варна, Болгарія	14	18	14	17

Аналіз результатів виступів національних збірних на чемпіонатах Європи показав два піки високих результатів виступів збірних команд. Причому в один і той самий період: перший – у 2000–2002 рр., другий – у 2009–2015 рр. (рис. 1).

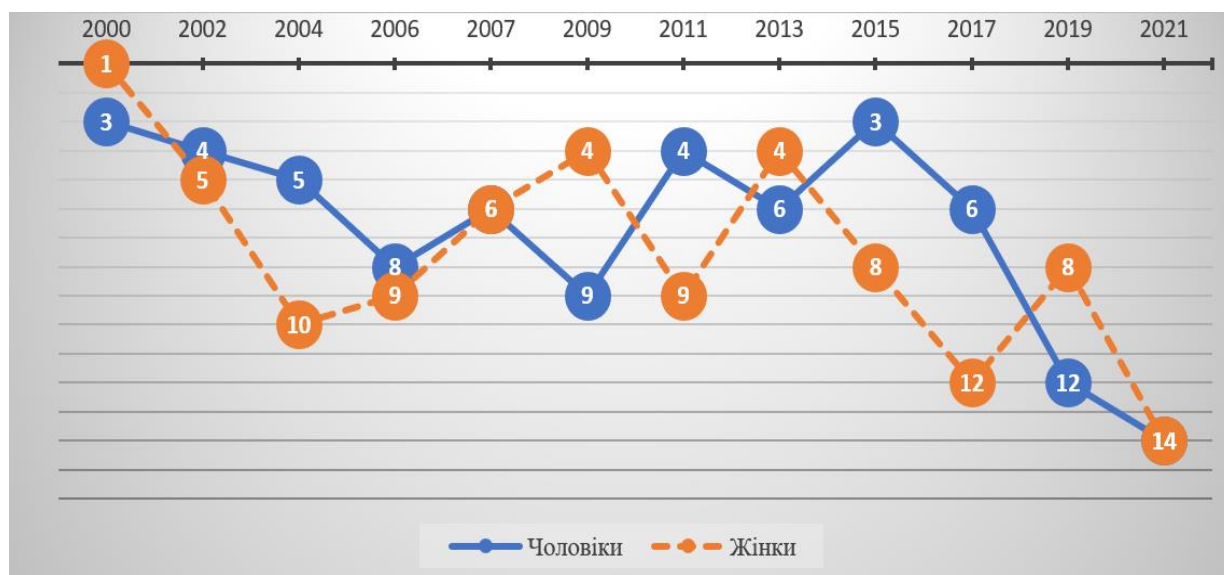

Рис. 1. Динаміка виступів національних збірних на чемпіонатах Європи

Всесвітні ігри відбуваються раз на чотири роки й на них змагаються представники неолімпійських видів спорту. У пляжний гандбол грали у 2001-му в Акіті (Японія), у 2005-му – у Дуйсбурзі (Німеччина) та 2009-му – у Гаосюні (Тайвань), де пляжний гандбол був запрошений як демонстраційний вид спорту. А вже у 2013 році в Калі (Колумбія), у 2017 р. – у Вроцлаві (Польща), 2022 р. – у Бірмінгемі (США) він увійшов в офіційну змагальну програму. 2001 р. наша жіноча збірна стала переможцем цих престижних змагань, а 2009 р. – посіла шосте місце. Чоловіча збірна брала участь 2013 р. в Калі (Колумбія) і посіла п'яте місце.

Перший офіційний чемпіонат світу відбувався 2004 р. в м. Ель-Гуна (Єгипет). Українська чоловіча збірна взяла в ньому участь, за підсумками прем'єрного мундіалу, посіла високе п'яте місце. Загалом збірні України були учасниками цих змагань по три рази й найкращими результатами стали срібні нагороди чоловічої команди у 2012 р. (Мускат, Оман), а в жінок – четверте місце у 2010 (Анталія, Туреччина) та 2014 рр. (Рекіфе, Бразилія).

На нашу думку, високі спортивні результати в дебютних змаганнях національних збірних команд України на міжнародному рівні з пляжного гандболу, передусім, пов'язані з ефективною підготовкою спортсменів у класичних варіантах цього спорту. Як зазначають дослідники С. Санченко, О. Гончарук, В. Вакула, С. Мельничук, на початковому етапі розвитку пляжного варіанта ще можна було взяти команду з класичного гандболу, засвоїти декілька прийомів і здобути перемогу на змаганнях [5].

Перший чемпіонат Європи з пляжного гандболу проводився за правилами, які незначно відрізнялися від класичного, грали в гандбол на піску. Тому лідерами були команди, які мали провідні позиції в класичному варіанті гри. Учасники були в пошуку найбільш продуктивних техніко-тактичних прийомів для досягнення бажаного результату. Відбувався логічний процес становлення. Цей вид спорту потребував комплексних змін, нових ідей для розвитку.

Під час чемпіонату Європи 2004 р. президент гандбольного клубу «Портовик» В. Іванов та голова профільної комісії Федерації гандболу України В. Косік відправили листа Петеру Фрошлю, голові комісії Європейської федерації гандболу з пляжного гандболу, із пропозицією проведення першості континенту серед юніорів. Більшість команд, які виступали на ЧС-2004 (чоловічі та жіночі), мали у своєму складі гравців віком 30 років і більше. Переважно це спортсмени, які закінчили виступи в класичному гандболі й продовжують свою кар'єру в пляжному гандболі. Це гальмує розвиток пляжного варіанта гри. Проведення чемпіонатів серед хлопців і дівчат дасть хороший поштовх для цього виду спорту, а національні федерації та клуби Європи докладуть зусилля для розвитку пляжного гандболу серед юного покоління. Ми впевнені, що невдовзі з'являться молоді талановиті гравці в багатьох національних збірних [5].

У 2008 р. в Угорщині вперше проводився чемпіонат Європи серед юніорських збірних, де виступили по вісім команд хлопців та дівчат (табл. 2). Команди господарів перемогли в обох видах програми. Українські ж гандболісти посіли п'яте місце, а гандболістки – четверте. Молоді гравці, які

брали участь у цих змаганнях, стали основою в досягненні другого піку високих результатів українського пляжного гандболу.

Таблиця 2

Результати виступів молодіжних збірних на чемпіонатах Європи

Рік проведення	Місце проведення (місто, країна, категорія, рік народження)	Юнаки		Дівчата	
		місце	кількість команд-учасниць	місце	кількість команд-учасниць
2008	Надьатад, Угорщина (U-18), 1990	5	8	4	6
2011	Умаг, Хорватія (U-19), 1992	5	8	5	8
2012	Батумі, Грузія (U-18), 1994	6	8	5	8
2013	Раннерс, Данія (U-19), 1994	–	8	–	7
2014	Лорка, Іспанія (U-18), 1996	6	10	–	8
2015	Льорет де Мар, Іспанія (U-19), 1996	–	9	–	9
2016	Назаре, Португалія (U-16), 2000	13	16	16	16
2017	Загреб, Хорватія (U-17), 2000	10	15	9	12
2018	Ульцинь, Чорногорія (U-18), 2000	9	17	7	17
2019	Старе Яблонкі, Польща (U-17), 2002	7	15	9	14
2021	Варна, Болгарія (U-17), 2004	3	15	7	15
2022	Прага, Чехія (U-16), 2006	6	14	4	15

У 2017 р. Міжнародна федерація гандболу започаткувала чемпіонати світу серед молодіжних команд. Дебютний відбувся на острові Мавритіус, де взяли участь 15 команд юнаків і 14 – дівчат. На жаль, українці на ці змагання не кваліфікувались. У 2022 р. аналогічні змагання приймав грецький Геракліон. Українські спортсмени посіли шосте місце (юнаки) та восьме – дівчата із 16 команд-учасниць у кожній категорії.

За результатами дослідження, можемо констатувати, що виступи молодіжних збірних на континентальних змаганнях були синхронними й нерівномірними (рис. 2). У перші роки українські спортсмени фінішували в середині змагань, після чого була перерва протягом трьох років. Це не могло не вплинути на рівень українських команд. Після відновлення наші збірні в підсумку посіли останні місця. Далі спостерігаємо стрімке покращення результатів, й у 2021 р. юнацька збірна виборола бронзові медалі, що на сьогодні є найвищим досягненням молодіжних команд.

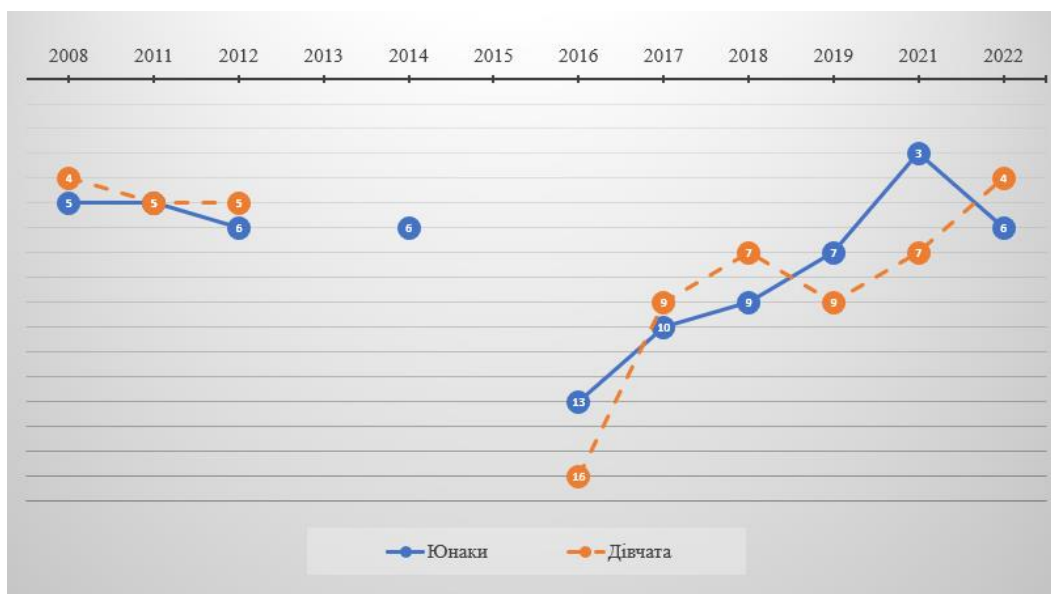

Рис. 2. Динаміка виступів молодіжних збірних на чемпіонатах Європи

На нашу думку, таке зростання пов'язане зі значною підтримкою керівництвом «Асоціації пляжного гандболу України», яке докладає багато зусиль для розвитку дитячого-юнацького пляжного гандболу. Збільшилася кількість команд та гравців, турнірів і національних першостей; надається допомога в організації та проведенні навчально-тренувальних зборів і міжнародних турнірів, на яких молоді гравці здобувають такий необхідний для вдалих виступів ігровий досвід.

Висновки. Результати дослідження свідчать, що українські спортсмени з пляжного гандболу беруть активну участь у європейських та світових змаганнях. Загалом національні команди показують досить якісну гру й посідають високі місця. Водночас результати змагань залежать і від інших чинників (фінансових можливостей, матеріально-технічної бази, можливості тренуватися протягом року), що треба враховувати в системі управління тренувальним процесом.

Джерела та література

1. IHF Competition. URL: <https://www.ihf.info/competitions>
2. Мудрик Ж. С. Технологія тренувального процесу висококваліфікованих легкоатлеток-багатоборок у передзмагальному мезоциклі: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: спец.24.00.01 «Олімпійський і професійний спорт». Львів, 2001. 21 с
3. Про пляжний гандбол. URL: http://handball.com.ua/textpage/beach_handball/
4. Rovniy A., Pasko V., Nesen O. [et. al.]. Development of coordination abilities as the foundations of technical preparedness of rugby players 16–17 years of age. *Journal of Physical Education and Sport*. 2018. № 18, Art 268. P. 1831–1838. <http://dx.doi.org/10.7752/jpes.2018.s4268>
5. Санченко С., Гончарук О., Вакула В., Мельничук С. Промені гри: Український пляжний гандбол народився в 2000 році. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2011. 184 с.
6. EHF Competition Archive. URL: <http://surl.li/edhmn>
7. Tsos A., Pasko V., Rovniy A. [et. al.]. The improvement of the technical readiness of 16–18 year-old rugby players with the use of the computer program «Rugby-13». *Physical Activity Review*. 2018. № 6. P. 257–265. <http://dx.doi.org/10.16926/par.2018.06.30>

References

1. EHF Competition Archive. URL: <http://surl.li/edhmn> (in English).
2. IHF Competition. URL: <https://www.ihf.info/competitions> (in English).
3. Mudryk, Zh. S. (2001). Tekhnolohiia trenuvalnoho protsesu vysokokvalifikovanykh lekhoatletok-bahatoborok u peredzmahalnomu mezotsykli [Training process technology of highly qualified athletes-multi-sports in pre-competition mesocycle]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Lviv, 21 (in Ukrainian).
4. Pro pliazhnyi handbol [About beach handball]. URL: http://handball.com.ua/textpage/beach_handball/ (in Ukrainian).
5. Rovniy, A., Pasko, V., Nesen, O. [et. al.] (2018). Development of coordination abilities as the foundations of technical preparedness of rugby players 16–17 years of age. *Journal of Physical Education and Sport*, 18, (268), 1831–1838. <http://dx.doi.org/10.7752/jpes.2018.s4268> (in English).
6. Sanchenko, S., Honcharuk, O., Vakula, V., Melnychuk, S. (2011). Promeni hry: Ukrainskyi pliazhnyi handbol narodyvsia v 2000 rotsi [The game rays: Ukrainian beach handball was launched in 2000]. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi politekhniki, 184 (in Ukrainian).
7. Tsos, A., Pasko, V., Rovniy, A. [et. al.] (2018). The improvement of the technical readiness of 16–18 year-old rugby players with the use of the computer program «Rugby-13». *Physical Activity Review*, 6, 257–265. <http://dx.doi.org/10.16926/par.2018.06.30> (in English).

Стаття надійшла до редакції 05.12.2022 р.